

PARKSLIDE

inom bygg- och
anläggningsbranschen

Ett växande problem

Britt Borgström
Christian Kärrman
Staffan Wennberg

2022-10-13

Förord

Initiativet till denna rapport kom vid möten med studenter vid Yrkeshögskoleutbildningen till Byggproduktionsledare som genomförs i samarbete med Jönköpings Universitet och Byggföretagen. De båda delförfattarna Christian Kärrman och Staffan Wennberg gick båda denna utbildning och fick då kontakt med undertecknad. Christian Kärrman, som inom utbildningen genomförde sitt "Lärande i Arbetet" inom företaget NRC Group Sverige var engagerad i projekt Söderåsen och Staffan Wennberg som genomförde "Lärande i Arbete" inom NCC fann problemet med parkslide intressant vilket även undertecknad gjorde. Tillsammans har vi genomfört detta projekt.

Kontakt togs med Heléne Tegenkvist, CFO inom NRC Group Sverige som uppmanade vårt intresse och engagerade NRC Group Sverige som sökande av ekonomiskt stöd från SBUF.

I en referensgrupp fick vi glädjen att få hjälp och stöd av Tina D'Hertefeldt från Högskolan i Halmstad och Johanna Zachrisson på Peab.

Varmt tack för alla goda råd och allt stöd från alla inblandade och stort tack till SBUF som delfinansier för detta projekt, vilket möjliggjort att vi får sprida denna studie om parkslidens framfart.

Malmö 2022-10-13

Britt Borgström

Sammanfattning

Parkslide är ursprungligen en asiatisk växt som importerats till Europa och nu sprider sig på ett okontrollerat vis då växten har hög överlevnads- och spridningsförmåga. Parkslide klassas som en invasiv växt i Sverige och oron för dess framfart är stor. Exempel från Storbritannien visar på betydande ekonomiska problem för fastigheter där parkslide breder ut sig och även angriper byggnader, installationer och anläggningar.

I Sverige kan vi se att bestånd med parkslide breder ut sig genom att granska hemsidan artportalen.se från Sveriges Lantbruksuniversitet dit upptäckt av bestånd rapporteras. Tyvärr är dock kännedomen om växten fortfarande inte stor, vilket innebär att det är ett stort mörkertal som inte kommer med i redovisningen.

I denna rapport har målsättningen varit att uppdatera och belysa problemen och höja medvetenheten hos fastighetsägare, bygg- och anläggningsentreprenörer och exploatörer. Eftersom parkslide inte är klassat i EU-lagstiftningen som invasiv främmande art finns inte lagliga krav på att växten ska tas bort, men fastighetsägare måste vara medvetna om huruvida de har parkslide inom fastigheten och även beakta eventuella bestånd på grannfastigheter. Påverkan på tänkta byggprojekt kan vara förödande om parkslide förökar sig ohämmat. Bygg- och anläggningsentreprenörer måste initialt kontrollera om parkslide finns inom projektet och ta ställning till åtgärder som krävs, dels för eventuellt borttagande av parksliden och de omfattande kostnader detta kan innebära, dels för de krav på noggrann handlingsplan med checklistor, skyddsplanering, information och både för- och efterarbeten som krävs för genomförande av entreprenaden.

Genom att inhämta information via intervjuer, studier av hemsidor och deltagande i olika projekt som berörts av parkslide och de möjligheter som finns för att minska framfarten, har olika scenarier kommit fram och framför allt har olika bekämpningsmetoder studerats och jämförts. Generellt är ovissheten fortfarande stor och definitiva rekommendationer för borttagande av parkslide finns inte.

Naturvårdsverkets inledande rekommendation är att inte ta bort parkslide om den inte bedöms som ett problem. Ofullständig sanering stressar parkslide att skjuta nya skott och felaktig hantering av avfall riskerar att sprida rotdeklar vilka lätt rotar sig på ny plats. De två övervägande metoder som används är schaktning respektive kemisk bekämpning, där schaktning blir väldigt omfattande och kostsam medan kemisk bekämpning är mindre kostsam, men förbjuden i privata trädgårdar och på offentliga platser där barn kan vistas.

Naturskyddsföreningen är starkt kritisk till kemisk bekämpning och driver en kampanj för förbud mot de kemiska ämnen som används. Länsstyrelser, kommuner och Trafikverket är alla negativa till kemisk bekämpning och har generellt program för att minska kemikalieutsläpp och stärka biologisk mångfald. En tredje metod är att regelbundet klippa ner växten, men anses bara hålla den tillbaka och inte utrota beståndet.

En alternativ metod som finns är begjutning med hetvatten av parkslidens rötter, vilket dels ingår i forskning inom högskolevärlden, dels erbjuds av företag på marknaden, men även här berörs stora områden som medför att växtligheten runt omkring också påverkas och till viss del utrotas.

Ytterligare utrotnings- eller begränsningsmetod på forskningsstadiet är försök med bökande och betande grisar och kor, vilket har visat sig ha effekt på begränsning, men är troligen inte en väg till utrotning.

Slutsatsen är att parkslide fortsatt kommer att ställa till problem och kunskaper om hantering, bevakning, begränsning och bekämpning behöver förbättras och medvetenheten hos markägare och aktörer måste bli bättre.

Innehåll	
Förord.....	2
Sammanfattning	3
Inledning	7
1. Bakgrund	8
1.1 Spridningskraft.....	8
1.2 Ekonomi	10
2. Syfte	10
3. Metodik	11
3.1 Artportalen.....	11
3.2 Naturvårdsverket.....	11
3.3 for.se.....	13
3.4 Lunds universitet och Högskolan i Halmstad	13
3.5 Naturskyddsföreningen	13
3.6 Allmänheten	13
3.7 Försäkringsbolag	13
3.8 Fastighetsköp	14
3.9 Projekt Söderåsbanan Teckomatorp	15
4. Utförda inventeringar och undersökningar	16
4.1 Naturvårdsverket.....	16
4.1.1 Besprutning	16
4.1.3 Täckning.....	17
4.1.4 Uppgrävning/ schaktning	17
4.2 Forskning vid universitet och högskola	17
4.2.1. Metod hetvatten.....	18
4.3 Naturskyddsföreningen	20
4.3.1. Kemiska bekämpningsmedel	20
4.4 Allmänheten	21
4.4.1. Intervjuer av 15 slumpmässigt utvalda personer.....	21
4.5 Försäkringsbolag.....	22
4.5.1. Telefonintervjuer med försäkringsbolag	22
4.6 Projekt Söderåsbanan Teckomatorp.....	23
4.6.1. Problembeskrivning	23
4.6.2. Arbetsgång	23

4.6.3. Skyddsåtgärder	27
4.6.4. Ekonomi	27
5. Ekonomiska konsekvenser	28
5.1. Bekämpning med schaktning	28
5.2. Bekämpning med kemiska metoder	29
6. Slutsats	30
7. Referenser	32

Inledning

Denna rapport handlar om den invasiva växten parkslide inklusive släktingarna jätteslide och hybridens hybridslide. Samlingsnamnet parkslide används i denna rapport.

Latinska namne: *Reynoutria japonica*, tidigare *Fallopia japonica*. - Parkslide

Reynoutria sachalinensis - Jätteslide

Reynoutria Bohemica - Hybridslide

Parkslide är en seglivad växt, som har förmåga att ta över stora områden snabbt och tränga ut andra arter. Parkslide kan skapa stora ekonomiska kostnader dels på grund av skador som kan uppkomma på befintlig bebyggelse, dels vid genomförande av sanering på platser som ska bebyggas eller anläggas.

Växten har enorm spridningskraft och inverkan på bebyggelse och exploateringsområden belyses samt råd, riktlinjer och metoder för bekämpningen av denna art.

Figur 1 Parkslide stam.

Figur 2 Parkslide under blomning.

1. Bakgrund

Växtarten parkslide är en stor växt, 50–250 cm hög. Stjälken är grov, ihålig och något förvedad. Ursprungligen är växten en odlad art som härstammar från Ostasien. Den första observationen av förvildad parkslide i Sverige var år 1909 och upptäcktes då i Blekinge och Östergötland. Växten importerades för sin stora växtkraft och ansågs vacker med sin klargröna färg. På senare år har dock nackdelarna uppmärksammats då det under marken händer saker som kan få förödande ekonomiska konsekvenser inom byggnation och exploateringsområden.

Parkslide blommar i september-oktober med vanligen vita, ibland rosa blommor som växer i glesa, greniga klasar från bladvecken. Se figur 2.

I Storbritannien är parkslide känt som ett stort problem som totalt kan förändra de ekonomiska värdena på fastigheter och exploateringsmark och i Sverige har parkslide börjat uppmärksammas av länsstyrelser, kommuner, Trafikverket och privata fastighetsägare men med stor ovisshet och oklarhet kring vilka åtgärder som kan ge resultat.

1.1 Spridningskraft

Parkslide är en invasiv växt med hög överlevnads- och spridningsförmåga, som kan reagera på bekämpningsförsök genom att skjuta rotskott upp till sju meter från huvudplantan, samt använda sina lagrade resurser till att skjuta nya skott många år efter att bekämpning har påbörjats.

Vad experterna känner till finns det endast honplantor i Sverige, och kan på grund av detta endast föröka sig med hjälp av rot- och stamdelar. Inte med fröer som hanplantorna kan.

Den kan etablera sig lätt på i stort sett vilken typ av jord som helst. Med ytterst små rot- eller stamfragment, i vissa fall så små som 0,7 millimeter (mindre än 1 g) kan den återetablera sig.

Spridningen och ökningen av parkslide i Sverige kan jämföras på Artportalen från år 2010–2021. Se figur 3 och 4. Endast de inrapporterade fynden märks upp med gul prick och ökningen är markant. Ökad kunskap om att inrapportera fynd har bidragit, men spridningen är oroväckande och mörkertalet är sannolikt mycket större då alla människor inte vet om att parkslide är extremt invasiv.

Figur 3 Spridning av Parkslide i Sverige, ÅR 2010.

Figur 4 Spridning av Parkslide i Sverige, ÅR 2021.

1.2 Ekonomi

Bekämpningen av växten handlar dels om den negativa inverkan parkslide som invasiv växt har på den svenska naturen, dels om den ekonomiska hållbarheten i olika bekämpningsmetoder. Hur mycket resurser det innebär samt vad det kommer att omfatta i kostnader, till exempel inom infrastrukturprojekt är översiktligt. För hus- och markägare kan också bekämpningen bli oerhört kostsam och för entreprenörer där problemen inte uppmärksammats innan ingångna avtal.

I försök att utrota parkslide krävs det tidsödande arbetsinsatser, som för ett drabbat företag blir kostsamt i form av maskiner, arbetskostnader och deponikostnader. I vissa fall kan det bidra till att entreprenören får betala viteskostnader p.g.a. förseningar med projektet. I många fall har kampen mot parkslide misslyckats, då växten har tagit sig igen och börjat spridas på nytt.

Figur 5 Nya skott av Parkslide.

2. Syfte

Syftet med denna rapport är att höja medvetenheten och kunskapsnivån inom fastighetsbranschen, bygg- och anläggningsbranschen för att ansvarsfullt bekämpa parkslide som är en invasiv växt och alltså inte hemmahörande i vår natur.

- Vilka allvarliga konsekvenser kan en fastighetsägare respektive ett entreprenadföretag råka ut för?
- Vilka ekonomiska effekter har denna invasiva växt inom bygg- och fastighetsbranschen?
- Vilka åtgärder finns tillgängliga för bekämpning av parkslide?
- Vad gäller för användandet av olika bekämpningsmetoder?
- Vilken medvetenhet finns inom infrastruktur, exploatering, bygg-och anläggning och privatpersoner?
- Skapa förståelse för nödvändigheten av att det utreds om det förekommer parkslide vid nybyggnation.

3. Metodik

För att få fram och samla in befintliga kunskaper och erfarenheter både kring parkslides spridning och dess bekämpning har hemsidor och publikationer studerats från

Artportalen ; [artportalen .se](http://artportalen.se)

Naturvårdsverket; naturvardsverket.se

Dessutom har kunskaper och rekommendationer om metoder inhämtats från

Naturskyddsföreningen; naturskyddsforeningen.se

Fritidsodlingens riksorganisation; for.se

Kontakter har tagits med forskare inom biologisk mångfald och invasiva arter vid Lunds universitet och Högskolan i Halmstad.

För att belysa medvetenheten hos allmänhet, försäkringsbolag och fastighetsmäklare har kontakter respektive intervjuer genomförts.

Entreprenadprojektet Söderåsbanan Teckomatorp som Nordic Railway Construction AB utfört åt Trafikverket under 2020–2021 har studerats.

3.1 Artportalen

SLU - Sveriges Lantbruksuniversitet uppdaterar kontinuerligt hemsidan Artportalen; artportalen.se där information om parkslides framfart i Sverige kan följas.

Privatpersoner och myndigheter kan anmäla in sina fynd av växter på Artportalen och parkslides ökning i landet framgår av figur 3 och 4.

3.2 Naturvårdsverket

Naturvårdsverkets hemsida förklarar växten som extremt invasiv med stor negativ inverkan på den biologiska mångfalden samt spridningsrisken. Parkslide är dock inte registrerad enligt artikel 19 i EU-förordningen om invasiva främmande arter EU (1143/2014), vilket innebär att det är svensk lagstiftning med Jordabalken som reglerar framför allt problem mellan grannfastigheter. Se även juridisk rådgivning under 3.8.

Parkslide kan bli en mardröm för privata husägare och lantbrukare. Växten sprider sig dolt under jorden flera meter rakt ner i marken och i sidled innan den visar sig och kan tränga upp där man minst anar det. Rötternas är kraftfulla och kan tränga in i byggnader, vattenledningar och genom asfalt. Se figur 6.

Citat från Naturvårdverkets hemsida:

Naturvårdsverkets rekommendation är att avstå från att bekämpa parkslide om den inte verkar sprida sig eller inte är ett problem för dig som har den på din mark.

Alla företag som jobbar i infrastrukturen bör ha en strategi för hur man jobbar med parkslide och sörja för att all personal känner till riktlinjerna. Strategin bör innehålla riktlinjer för kartläggning, planering, utförande, uppföljning och tillbud.

Naturvårdsverket har i samarbete med SLU, Statens Lantbruksuniversitet, en metodkatalog som framför allt vänder sig till länsstyrelser och kommuner; invasivaarter.nu där metoderna Besprutning, Slåtter, Täckning respektive Uppgrävning beskrivs som möjliga bekämpningsmetoder mot parkslide. Se 4.1

Figur 6 Rotsystem hos Parkslide.

3.3 for.se

Fritidsodlingens riksorganisation, for.se, informerar framför allt till fritidsodlare men har mycket generell information om problemen med invasiva växter. I bland annat England har parkslide länge varit okänd och den vållar stor ekonomisk skada. Inte enbart i dyra utrotningsmetoder utan för att det är svårare att sälja en fastighet där det växer parkslide. Bankerna kan där neka att låna ut pengar vid husköp och försäkringsbolag vill inte försäkra fastigheten.

Är det fler grannar som är drabbade av parkslide kan det vara bra att bekämpa all parkslide samtidigt annars finns det risk för att utrotningsinsatserna kan vara ogjorda. Det finns ännu ingen laglig rätt att tvinga någon tomtägare att ta bort parkslide på sin tomt även om den sprider sig.

Parkslide har ett mycket kraftigt rotsystem, se figur 6, av köttiga rötter, så kallade rhizomer. Rhizomerna växer mestadels ner till en meters djup, men kan också nå så djupt som 4,5 meter. En rhizom kan växa upp till 20 meter från huvudplantan och kan växa upp till tre meter per år. Rötterna är orange, knotiga (på grund av alla tillväxtpunkter) och spröda vilket gör att de lätt går sönder. Den orange färgen indikerar också att växten fortfarande lever och samlar kraft för att återigen skjuta skott. Samtliga delar över jord dör under vintern och växten skjuter sedan nya skott från rotsystemet under våren.

3.4 Lunds universitet och Högskolan i Halmstad

Forskning pågår inom området biologisk mångfald och invasiva arter vid Lunds universitet och Högskolan i Halmstad. Möte med forskaren Tina D'Hertefeldt som är projektledare har genomförts för information om pågående forskningsprogram. Se 4.2.

3.5 Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen agerar för begränsning av kemiska bekämpningsmedel och framför allt mot Glyfosat Se 4.3.

3.6 Allmänheten

Slumpmässigt utvalda personer från allmänheten intervjuades med att bilder på parkslide visades och frågor ställdes om det var en känd växt, se 4.4.

3.7 Försäkringsbolag

Telefonintervjuer gjordes med försäkringsbolagen Trygg-Hansa, Folksam och Tre kronor villa där fyra frågor ställdes om bolagens kännedom om parkslide och om de hade haft några försäkringsärenden där växten orsakat skada. Se 4. 5.

3.8 Fastighetsköp

Internetsidan maklarsamfundet.se informerar om mäklares ställningstagande angående parkslide på tomter. Med hänvisning till Storbritannien, där problemen med parkslide är utbrett, avsäger sig mäklare uppdrag om växten finns på tomten. Detta beror till stor del på att mäklarna är rädda för att växten ska förstöra fastigheten genom att växa in i avlopp, husgrunder och andra delar av byggnaden och därmed sänka värdet på fastigheten. Se bild 7.

För mäklare i Sverige gäller fastighetsmäklarlagen (2021:666) 3 kap, 12§ tredje stycket, när det rör parkslide. ”Om mäklaren har iakttagit eller annars känner till eller med hänsyn till omständigheterna har särskild anledning att misstänka något om fastighetens skick som kan antas ha betydelse för en köpare, ska mäklaren särskilt upplysa honom eller henne om detta”

Fråga har även ställts till den juridiska rådgivningsbyrån Lawline med hemsida lawline.se där köpare upptäckt parkslide efter övertagandet.

Svaret är enligt 4 kap. 19§ Jordabalken att köparen har rätt till prisavdrag om fastigheten inte stämmer överens med avtalet eller avviker från vad köparen kunde förutsätta. Köparen har undersökningsplikt men säljaren har också skyldighet att informera om eventuella fel. Rekommendationerna hittills är att ta upp frågan och försöka hitta en överenskomelse mellan köpare och säljare.

Figur 7 Parkslide växer in i fastighet.

3.9 Projekt Söderåsbanan Teckomatorp

Nordic Railway Construction AB har under 2021 utfört ett kontraktsarbete åt Trafikverket som innefattar en ny tågplattform i Teckomatorp. Se figur 8.

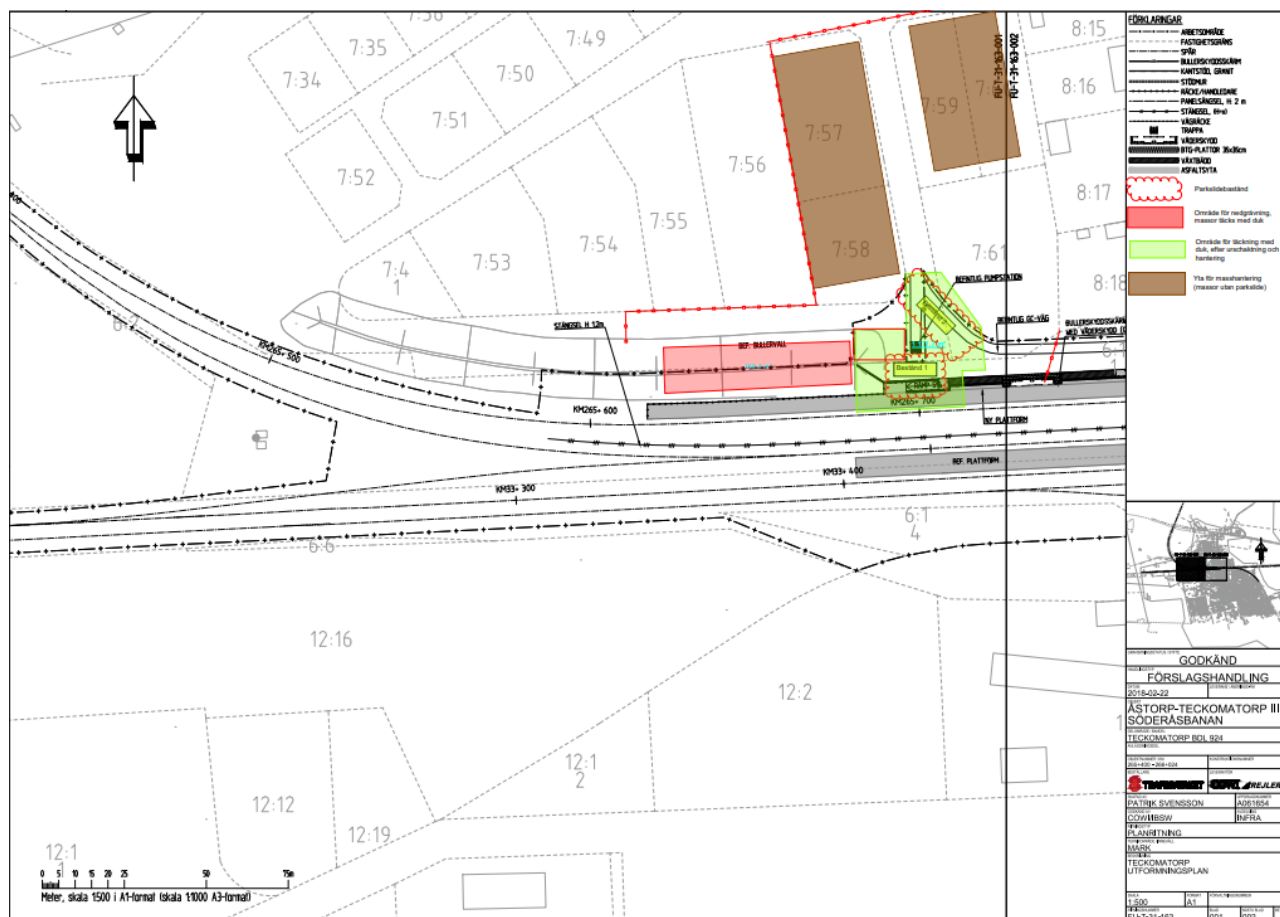
Under arbetets gång hittades fem bestånd av parkslide. Dessa fanns inom ett område på 30 kvadratmeter. Se 4.6.

Genomförandet och metoden för att bekämpa parkslide i detta område gjordes i samråd med Söderåsens Miljöförbund.

Grönt markerar område med 5 bestånd av parkslide

Brunt markerar område för masshantering

Rosa markerar kommande bullervall

Figur 8 Arbetsområde för perrong i Teckomatorp.

4. Utförda inventeringar och undersökningar

4.1 Naturvårdsverket

Naturvårdsverket har riktlinjer på metodkatalog.invasivaarter.nu som kontinuerligt följs upp och framför allt vänder sig till länsstyrelser och kommuner. Metoderna är Besprutning, Slåtter, Täckning respektive Uppgrävning.

4.1.1 Besprutning

Kräver tillstånd och får inte utföras av privatpersoner då de kemiska bekämpningsmedlen som anses verksamma innehåller stora mängder glyfosat.

För att få död på plantan måste glyfosatet komma in i rötterna och detta uppnås genom att man besprutar plantan när den drar ner energi och näring i rötterna vilket är på sensommar/hösten.

Fördelar

Billigare än många andra metoder för att bekämpa arten särskilt för väl etablerade eller äldre bestånd.

Nackdelar

Generellt bör kemisk bekämpning av växter undvikas om alternativa metoder går att genomföra.

4.1.2 Slåtter

Mekaniska metoder som till exempel klippning behöver upprepas löpande under hela växtsäsongen för att ha någon effekt på parkslide. Detta görs minst en gång per månad under hela växtsäsongen, gärna oftare. Det är ytterst viktigt att växtavfallet samlas in i säckar och hanteras korrekt. Se figur 9.

Fördelar

Förhållandevis billig och kan utföras även av privatpersoner på små bestånd. Metoden kräver inte heller någon särskild utrustning.

Nackdelar

Metoden är inte praktiskt genomförbar på större bestånd, till följd av att det blir så hög arbetsbelastning med antalet upprepade åtgärder. Metoden riskerar att få plantorna att skjuta skott i sidledes, upp till flera meter från moderplantan, vilket kan innebära ökad spridning av beståndet om dessa inte tas bort.

Figur 9 Samling av avklippta delar.

4.1.3 Täckning

Markduk läggs runt parksliden med en marginal utåt på minst 3–4 meter. Området markeras upp så det syns tydligt. En större marginal runt ursprungsplantan innebär en lägre risk att rötter kommer upp.

Fördelar

Om markduken installeras på rätt sätt så kan man potentiellt kapsla in och stoppa parksliden från att sprida sig och växa på relativt kort tid. Dock kommer växten troligtvis att fortsätta överleva en längre tid under duken och kan börja växa igen om det skulle bildas hål i markduken. Det går även att använda den behandlade ytan till andra ändamål efter genomförd åtgärd. Man bör dock tänka på att inte plantera växter som kan skada duken. Metoden är generellt inte tillståndspliktig men beroende på det arbete som utförs så kan det i sig behöva tillstånd.

Nackdelar

Markduk passar egentligen bara i öppen mark, annars måste man ta ner det som står i vägen. Man kan chansa på att tejpa eventuella luckor men risken är stor att det misslyckas och parksliden tar sig igenom duken.

4.1.4 Uppgrävning/ schaktning

Hela beståndet av parkslide grävs upp och massorna deponeras. För att säkerställa att alla rottdelar (mindre än 1 g rot räcker för att kunna få upp en ny planta) grävs bort krävs ordentlig marginal både i sidled och på djupet i hela det drabbade området. Normalt behöver man gräva med en marginal på 3-4 meter i sidled och 1,5-2 m djupt.

Fördelar

Om man utför rätt har man chans att helt bli av med parksliden.

Nackdelar

Det kan bli mycket dyrt beroende på kostnaden för att deponera den förorenade jorden. Spridningsrisken är ganska stor eftersom det är lätt att små mängder jord hamnar fel eller trillar av under transport.

4.2 Forskning vid universitet och högskola

Tina D'Hertefeldt, tidigare vid Lunds universitet och efter sommaren 2022 vid Högskolan i Halmstad, forskar om värmebehandling av biomassa och biologisk kontroll under markytan kan möjliggöra sanering av främmande invasiva växter.

Genom att värma upp rötterna i vatten påvisas att dödligheten är stor vid temperaturer vid 90–122 grader Celsius. Efter värmebehandlingen har rottdelarna planterats i krukor och fått stå i ett växthus, inga synliga rotskott eller stjälkar kan ses i krukorna efter 4 veckors tid. Se figur 11.

Ytterligare ett projekt som genomförs är med grisar som bökar och äter rötter som metod för biologisk bekämpning av invasiva främmande växter som parkslide.

Figur 10 Uppvärmning i laboratorium.

Figur 11 Närbild av växt.

4.2.1. Metod hetvatten

Olika företag har börjat med hetvattenbekämpning av parkslide som affärsverksamhet. I Göteborgsområdet bedriver företaget Invaterm; invaterm.com sin verksamhet och tillvägagångssätt:

”Behandlingen utförs med en patentsökt metod där vi värmer upp marken nerifrån och uppåt tills alla parksliderötter dör av värmen. Alla andra växter och djur dör inom det behandlade området samt även en bit utanför. Hur mycket utanför beror på markförhållanden, grundvatten mm. Närliggande träd och växter kan därför också skadas eller dö. Den behandlade jorden kan återplanteras direkt efter att ha svalnat.”

Det bekräftade området med parkslide, behandlas djupt. Dessutom behandlas även området ca 2 meter runtom, grundare för att förhindra att yttligare rotutlöpare överlever. Garanti lämnas på att all parkslide är död inom det djupbehandlade området. Utanför detta område lämnas inga garantier.

4.2.2. Metod Grisar

I Härryda kommun, där förekomsten av den invasiva växten är stor, gjordes försök sommaren 2020 med att låta grisar böka upp och äta parkslide och dess rötter, under en period av några månader. När resultatet följdes upp, visade det sig att där grisarna hade vistats hade området blivit rensat på parkslide, men ett år senare hade enstaka skott kommit upp. På Linderödsåsen i Skåne testas samma metod med grisar under sommaren 2022 och efter grisarnas vistelse kommer kor att släppas ut för att beta på markerna och äta eventuella nya skott. Se figur 12.

Figur 12 Urklipp från Sydsvenskan, 7 juli 2022.

4.3 Naturskyddsföreningen

4.3.1. Kemiska bekämpningsmedel

Roundup, med det aktiva verkningsämnet glyfosat används för att utrota parkslide. Glyfosat är en herbicid (ogräsmedel) som hämmar ett enzym i växter vilket hindrar växterna att bilda nödvändiga proteiner och på så sätt dödas ogräset ända ned till rötterna. Glyfosat och dess isopropylaminsalt är de aktiva substanserna i många bekämpningsmedel varav Roundup är det mest kända och det ogräsmedel som är mest sålt i Sverige.

Myndigheter i Sverige såsom Trafikverket, byggföretagen och landets kommuner är emot kemiska bekämpningsmedel och försöker arbeta för att minska den kemiska belastningen i samhället.

Det har konstaterats av Naturvårdsverket och experter inom invasiva arter att parksliden blir aggressivare vid bekämpning med kemiska bekämpningsmedel och risken med att använda kemikalier är att växten blir mer motståndskraftig om den överlever. Detta kallas bonsaieffekten och resulterar i mycket täta rötter och buskar.

Glyfosat är ett omdiskuterat ämne som Naturskyddsföreningen driver en kampanj mot.

”Stoppa glyfosat – ett gräsligt ogräsmedel”

Potentiellt hälsofarligt!

Det pågår en livlig diskussion om huruvida glyfosat ska förbjudas inom EU. Det är framför allt kring mänskliga hälsoeffekter som åsikterna går isär. Diskussionen handlar om huruvida glyfosat kan anses vara cancerframkallande, och eventuella kopplingar till infertilitet, fosterskador och skador på nervsystem och njurar. Europeiska kemikaliemyndigheten (ECHA) menar att det inte finns tillräckligt med bevis för att glyfosat ska klassas som cancerframkallande medan IARC (specialiserade på cancerforskning och lyder under World Health Organisation) klassar glyfosat som misstänkt cancerframkallande.

Utdrag från naturskyddsforeningen.se

Naturskyddsföreningen vill att EU ska förbjuda glyfosat då medlet är giftigt för vattenlevande organismer, dödar alla växter och kan skada insekter. Problemet är globalt då det är världens mest använda bekämpningsmedel. EU-kommissionen har dock förnyat godkännande av glyfosat i växtskyddsmedel till den 15 december 2022.

Sverige har i syfte att skydda miljö och människors hälsa beslutat att växtskyddsmedel innehållande glyfosat från den 1 oktober 2021 inte får användas på lekplatser, förskole- och skolgårdar, rekreationsområden för allmänheten, krukväxter i trädgårdar, tomtmark för bostadshus, koloniträdgårdar, växthus som inte används yrkesmässigt och växter inomhus.

Naturskyddsföreningen varnar för uppgifter på internet och i fackpress om att mycket starka, olagliga och livsfarliga ämnen kan ta bort parksliden, men marken som tar upp den kemiska substansen blir obrukbar i många år framöver.

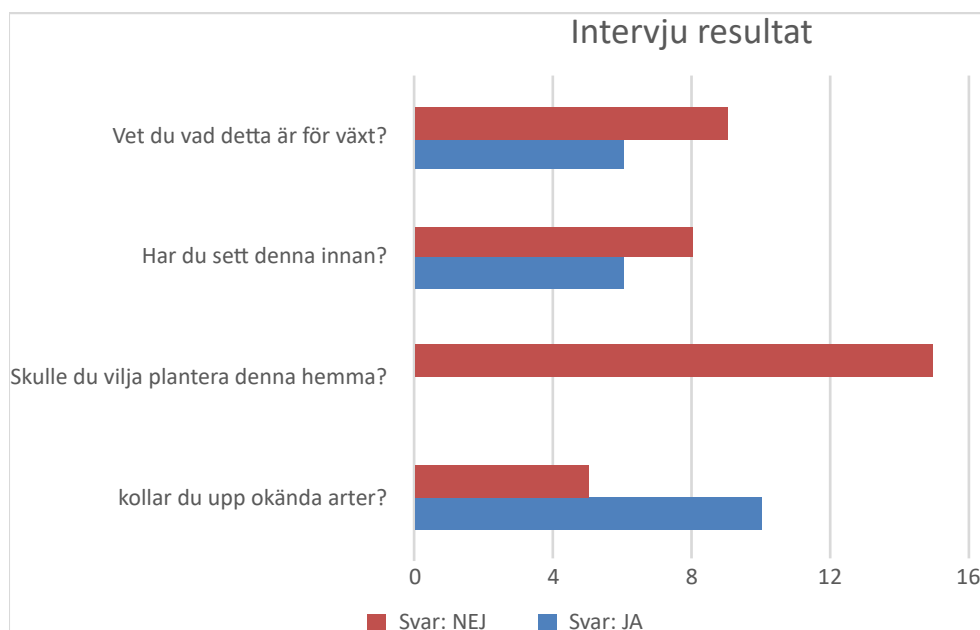
4.4 Allmänheten

4.4.1. Intervjuer av 15 slumpmässigt utvalda personer

Figur 1 visades och följande frågor ställdes;

1. Vet du vad detta är för någon växt?
2. Har du sett eller på något vis kommit i kontakt med denna växt?
3. Skulle du kunna tänka dig att plantera denna växt i din trädgård?
4. Om du upptäcker en för dig okänd växt i din trädgård, tar du då reda på vad det är för växt?

Intervjuresultat

Figur 13 Resultat av intervjuer.

Resultatet av intervjuerna visar att en stor del av deltagarna inte känner till parkslide när bild visas på denna växt, däremot vill ingen plantera något okänt i sin trädgård.

Figur 14 Plantering i trädgård.

4.5 Försäkringsbolag

4.5.1. Telefonintervjuer med försäkringsbolag

Följande fyra frågor ställdes till tre försäkringsbolag.

1. Hur många ärenden har ni haft angående parkslide?
2. Har ersättning utbetalats på grund av parkslide?
3. Kan man försäkra sig mot parkslide?
4. Hur agerar ni när ett ärende innehåller växten parkslide?

Fråga 1 - samtliga tre bolag svarade att de haft ärenden angående parkslide, men kan inte uppge hur många ärenden de har.

Fråga 2 - ett bolag svarade att ersättning utbetalts för invändiga skador orsakade av växtlighet i en bostad, men ingen utredning om det var parkslide.

- två bolag har inte utbetalt någon ersättning i parkslideärende.

Fråga 3 - alla tre bolag svarade att bostad och tomt kan försäkras, men inte mot parkslide.

Fråga 4 - alla tre bolag uppgav att de inte har något specifikt försäkringsåtagande mot parkslide.

Figur 15 Parkslide breder ut sig.

4.6 Projekt Söderåsbanan Teckomatorp

4.6.1. Problembeskrivning

Parkslide är en invasiv art som sprids aggressivt och kan förstöra exempelvis tekniska installationer genom att växa på, och in i dessa. Det är därför av stor vikt att växtdelar samt massor som riskerar att innehålla växtdelar hanteras och omhändertas korrekt för att minimera risken för spridning, och om möjligt avlägsna befintliga bestånd.

Inom Trafikverkets arbetsområde i Teckomatorp identifierades ett bestånd av parkslide i ett läge där schaktarbeten för den nya plattformen skulle genomföras.

Tidigare var en vanlig metod att skicka såväl växtdelar som kontaminerade jordmassor till förbränning. I dagsläget finns det ett fåtal miljöstationer som tar emot kontaminerade jordmassor för förbränning, Sysav är en av de aktörer som tar emot denna typ av material. Skall förbränning ske av massorna innebär det långa transporter, och därmed såväl negativ klimatpåverkan som risk för spridning vid själva transporten. En hantering av jordmassorna i närområdet är därför att föredra.

4.6.2. Arbetsgång

Inledningsvis hägnades hela arbetsområdet inklusive lagringsytor in och stora ytor täcktes med geotextil samt ett 0,2 m tjockt lager av krossmaterial. Dessa ytor iordningställdes för mellanlagring av jordmassor som inte är kontaminerade av parkslide. Se figur 16.

Figur 16 Upplag av icke kontaminerade schaktmassor.

De massor som fanns i den befintliga bullerskyddsvallen flyttades för mellanlagring. Uppskattningsvis handlar detta om 3 000 – 3 500 m³ jordmassor.

Vid urschaktningen av mark innehållande parkslide sattes en säkerhetsmarginal om sju meter horisontellt i alla riktningar. Det innebär att all jord inom sju meter från synliga delar av beståndet schaktades ur och hanterades som kontaminerad med parkslide. Även i djupled är det rekommenderade säkerhetsavståndet för att säkerställa att inga växtdelar lämnas krav varierande mellan två meter ner till sju meter. Schaktning till ett så stort djup skulle dock bli komplicerat och generera stora mängder schaktmassor. Därav begränsades schaktning ner till cirka en meters djup och i vissa fall upp till två meter. Dessa ytor täcktes med ogräsdug.

En till två meters djup säkerställde att planerade arbeten såsom fundament, sättning av kantstenar mm kan genomföras i området utan att skada duken. Dukens läge markeras med varningsband för att framtida schaktarbeten ska kunna utföras på ett säkert sätt utan att skada duken. Se figur 17.

Tätningen runt befintliga objekt utfördes noggrant samt kontrolleras så parksliden inte kan växa igenom. Se figur 18 och 19.

Figur 17 Varningsband.

Figur 18

Figur 19 Tätning mot befintliga objekt.

Figur 20 Bullervall med ogräsduk.

Figur 21 Skyddande duk inför plantering.

De urschaktade jordmassorna flyttades till ett avgränsat område i bullerskyddsvallen där de placerades i botten av vallen och ovanpå lades en ogräsduk. Se figur 20.

Mängden jordmassor kontaminerade med parkslide uppskattades till mellan 1 500 och 2 000 m³. Dessa massor täcktes med ogräsduken och det installerades geoceller eller erosionsmatta ovanpå duken för att undvika framtida skador. Nya jordmassor lades på hela vallen och slutligen täcktes allt med en skyddande duk inför framtida plantering på vallen. Se figur 21.

4.6.3. Skyddsåtgärder

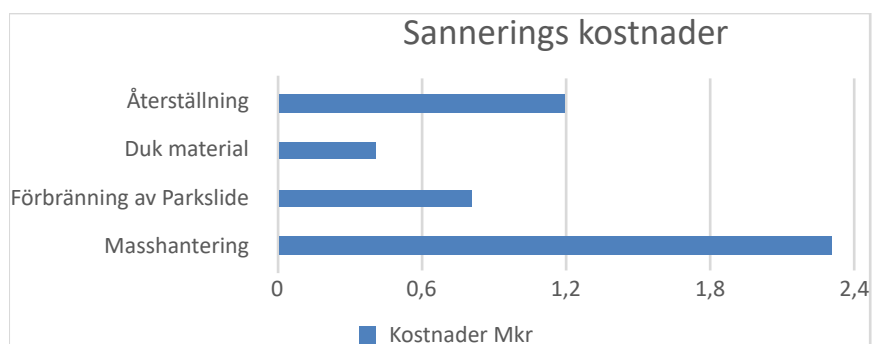
Ett antal skyddsåtgärder genomfördes i syfte att förhindra spridning av parkslide under arbetets gång. Entreprenören tog fram en särskild arbetsberedning med beskrivning av arbetsgång och nödvändiga skyddsåtgärder vilken efterlevdes och följdes upp under hela arbetet. Arbetsområdet i sin helhet hägnades in med byggstaket. Tvättmöjligheter arrangerades för skor och utrustning.

För att säkerställa att ingen spridning av kontaminerade massor skulle ske via arbetsfordon eller maskiner genomfördes schaktning av massor som innehöll parkslide med hjälp av en grävmaskin som enbart rörde sig inom det kontaminerade området och sen genomgick kraftig sanering.

4.6.4. Ekonomi

Uppdraget utfördes av Nordic Railway Construction till Trafikverket på löpande räkning och totala summan för färdigt utfört arbete för fem bestånd av parkslide uppgick till 4,7 mkr fördelat enligt nedanstående tabell.

Saneringskostnader

Figur 22 Saneringskostnader.

5. Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna är omöjliga att uppskatta men förhoppningsvis kan forskningen hjälpa till att hitta mer kostnadseffektiva bekämpningsmetoder.

Privat egendom i form av mark och byggnader kan tas över helt av parkslide då växten växer upp genom grunder och upp genom husväggar.

Den ekonomiska konsekvensen kan begränsas beroende på vilka bekämpningsmetoder som väljs för att utrota växten. (Se tabell 1 + 2)

5.1. Bekämpning med schaktning

Att schakta bort parksliden visar sig vara den dyraste bekämpningsmetoden för denna växt. Maskinkostnad och masshanteringen vid förbränningen av växten bidrar till stora kostnader. Specialdukar som är tillverkade för att motstå parkslide är dyra att införskaffa.

Exempelvis kan ett bestånd parkslide vars storlek är mindre än 1 kvadratmeter generera att ett 200 kvadratmeter stort område måste saneras. Grävmaskin ska schakta bort minst 1 meters djupt på hela ytan och allt material ska skickas till förbränning till certifierad avfallsstation med förbränningsugn.

200 kvadratmeter omvandlas till 200 kubikmeter som ska köras i väg till förbränning, det motsvarar 10st lastbilar som måste hyras in och frakta schaktmassorna.

Grävmaskinen måste schakta ytan på 200 kvadrat vilket motsvarar ca 3 dagars arbete inklusive återställning av området innefattande att skyddsduk rullas ut och återfyllning med nytt material.

Tabell 1 Omkostnader för sanering av Parkslide.

Grävmaskin	3 dagar	1200/tim	28 800,00 kr
Lastbil x3	3 dagar	980kr/tim	23 520,00 kr
Anläggare	3 dagar	455kr/tim	10 920,00 kr
Skyddsduk	200 Kvadrat	71kr/m ²	14 200,00 kr
Nytt fyllnads material	340 Ton	112kr/ton	38 080,00 kr
Förbrännings kostnader	340 Ton	170/ton	57 800,00 kr
Totala kostnaden			173 320,00 kr

5.2. Bekämpning med kemiska metoder

Kemisk bekämpning används ofta mot parkslide men kommuner, länsstyrelser och Trafikverket motsätter sig oftast användning av denna metod. Det skadar övriga områden negativt och orsakar föroreningar i vattendrag. Kemiska metoder används däremot i större utsträckning av privata sektorn inom skogs- och jordbruksnäringen, men är förbjudet i privata trädgårdar, parker, skolmiljöer och lekplatser. Bekämpningsmetoden tar längre tid och resultatet kan vara positivt av själva bekämpningen av växten, men med negativ påverkan på miljön.

Kostnaden är låg i jämförelse med schaktningen, men observera att ingen kostnad för arbetsinsats har medräknats och arbetet måste fortgå under en längre tid.

Tabell 2 Exempel på bestånd som bekämpas kemiskt under ett år.

Produkter	Inköp	Års förbrukning	
Roundup Speed 5L	599 kr	15 Liter	1 797,00 kr
Tryckspruta	319 kr		319,00 kr
Tidsåtgång	1tim	20 gånger	- kr
Totala kostnaden			2 116,00 kr

6. Slutsats

Parkslide är en invasiv växt som allvarligt påverkar vår natur och som också kan växa igenom byggnader och förstöra egendom. Växten har en otrolig spridningskraft genom rotfragment som sprids med organiskt material. Växten kan ligga under jorden och samla näring innan den växer upp. Bekämpningen av denna växt är svår då parkslide kan samla näring under längre tid, för att senare skjuta upp nya skott.

Privatpersoner och företag kan drabbas av stora ekonomiska konsekvenser. En privatperson kan köpa en fastighet ovetandes om att växten parkslide växer på tomten och ett företag kan köpa en fastighet för exploatering och på samma sätt upptäcka parkslide på fastigheten eller i grannskapet. Enligt svensk lagstiftning finns ingen rätt att åtgärda eller kräva åtgärder för växtlighet, till exempel parkslide, på en grannfastighet. Enligt telefonintervjuer med olika försäkringsbolag så hittades inget ärende där försäkringsbolagen betalat ut ersättning för växten parkslide och inget ärende har framkommit där parkslide bedömts som ett dolt fel vid en fastighetsaffär.

Okunskapen om denna växt kan bidra med stora ekonomiska kostnader i sanering för såväl privatpersoner som företag. Vill byggföretag sanera området vill många kommuner ha in en Miljöanmälan för att samordna vilka metoder som kommunen anser får användas. Det brukar resultera i att saneringen skall ske med metoden schakta. Kommuner vill sällan använda sig av kemiska metoder. I alla projekt måste stor försiktighet och planerad strategi styra arbetet och riktlinjer för kartläggning, planering, personalinformation, utförande, uppföljning och tillbud upprättas.

Fyra olika åtgärder är vedertagna av Naturvårdsverket, Besprutning, Slåtter, Täckning respektive Uppgrävning. men huvudbudskapet är att ovissheten är stor och om parksliden inte sprider sig och inte är till besvär så låt den vara.

Forskning och försöksverksamhet pågår kring hetvattenbegjutning av markområdet med inriktning på parkslidens rötter samt försök med grisar och kor som bökar och betar i områden med parkslide.

Eftersom parkslide är så svårbekämpat har många metoder testats, tyvärr också metoder som är mycket miljöfarliga, ineffektiva och olagliga. Det är inte tillåtet att hälla bensin eller diesel på parkslide, inte heller saltsyra, svavelsyra, kaustiksoda ("propplösare") eller batterisyra. Förutom att det är mycket miljöfarligt och olagligt är det dessutom ineffektivt eftersom ämnena inte tas upp aktivt av rötterna. En metod som testats är att försöka salta ihjäl parksliden. Parkslide är generellt väldigt tålig mot salt, den växer gärna både på strandängar och i vägkanter som saltas. De mängder salt som behövs för att avdöda parkslide är mycket skadligt för naturen och tar död på organismer i jorden både lokalt och en bra bit ifrån platsen.

De förhärskande metoderna är schaktning respektive kemisk bekämpning och kostnadsexemplen visa på en klar fördel ekonomiskt för kemisk bekämpning. Länsstyrelser, Trafikverket och många kommuner vill inte använda sig av kemisk bekämpning, trots att denna metod är den mest ekonomisk försvarbara metoden. Detta beror i allmänhet på att kunskapen ökat om förstörelsen en kemisk produkt kan åstadkomma mot den biologiska mångfalden och även i vattendrag. Naturskyddsverket avråder och Naturskyddsföreningen vill förbjuda kemiska medel baserade på ämnet Glyfosat och dessa medel är förbjudna i privata trädgårdar och på allmänna platser där barn kan vistas.

Att schakta bort parksliden visar sig vara den dyrare bekämpningsmetoden för denna växt. Maskinkostnad och masshanteringen vid förbränningen av växten bidrar till stora kostnader och specialdukar som är tillverkade för att motstå parkslide är dyra att införskaffa.

Resultatet av intervjuerna visar att en stor del av deltagarna inte känner till parkslide när bild visas på denna växt, däremot vill ingen plantera något okänt i sin trädgård. Det är oroande och kan medföra att spridningen blir ohållbart stor om inte medvetenheten ökar.

Kommuner, länsstyrelser och Trafikverket värnar om biologisk mångfald. Trafikverket månar aktivt om artrika miljöer i järnvägs- och vägtrafikområden med hantering av växtavfall och jordmassor och driver ett intensivt arbete för att hållbarhetsmålen ska uppnås för biologisk mångfald och för att säkra långsiktigt god funktionalitet av järnvägen och vägtrafikområdet.

Parkslide som är spridda i Trafikverkets anläggningar hotar att bryta ner byggnadsverk, väg- och järnvägsbankar och andra anläggningar och Trafikverket arbetar för att stärka grön infrastruktur, men det är en ojämn kamp när parkslide breder ut sig och spridningstakten ökar. På samma sätt kan privata och kommunala fastigheter drabbas och vid entreprenadkontrakt kan arbeten med markberedning hamna i en helt annan kostnadsnivå än vad som uppskattades vid anbudsgivningen om inte en utredning görs i förväg.

Uppmärksamheten kring växten parkslide har ökat markant genom massmedia och andra forum under de senaste åren. Massmedia lyfter ofta problematiken som växten ställer till med i bland annat Storbritannien, där problemet är utbredd och allvarligt.

I Sverige förefaller dock inte problemet lika stort och förhoppningsvis kan kunskapen om parkslide bidra till att vi kan fortsätta bekämpa denna invasiva art tidigt, innan angreppen blir för allvarliga på byggnader och markägor.

7. Referenser

- Naturvårdsverket
- www.naturvardverket.se
- Sveriges Lantbruksuniversitet
- www.invasivaarter.nu
 - www.slu.se
 - www.artportalen.se
- Fritidsodlingens riksorganisation
- www.for.se/parkslide
- Naturskyddsföreningen
- www.naturskyddsforeningen.se
 - www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/stoppa-glyfosat
- Lunds universitet
- www.lu.se
- Högskolan i Halmstad
- www.hh.se
- Invaterm AB
- www.invaterm.se
- Mäklarsamfundet
- www.maklarsamfundet.se
- Lawline AB
- www.lawline.se